

AKYOL'UN SOSYAL KOMİSYONCULARI

DEVLET Bakanı Türkân Akyol, yılın birinci gününü, çok önem verdiği bir kadın projesi üzerinde çalışarak geçiriyor. Bu çalışma, önümüzdeki üç dört ay içinde hayata geçirildiğinde, **Akyol,** kadın konularında ilk önemli somut projesini gerçekleştirmiş olacak.

Akyol'un büyük önem verdiği proje, kadın nüfusun duygusal olarak çok sorunlu olduğu dönemlerde ona yardımcı olmayı amaçlıyor. Birinci projenin benüz adını koymadı. Ancak şimdilik **"Nafaka avansı"** projesi olarak adlandırıyor. İkinci proje ise **"Emekli ve dul avansı"** olarak tanımlanıyor.

Bugünkü **Hürriyet**'te ayrıntılarını okuyacağınız bu iki proje, kadınların en sorunlu dönemlerinde, yardımlarına koşmayı amaçlıyor.

25 BİN BOŞANMA

İlk proje, boşanan kadınla ilgili. Bakanın önünde 1989 yılına ait boşanma istatistikleri duruyor. 1989 yılında Türkiye'de boşanan kadın sayısı 25 bin civarında. Bunların büyük bir bölümü de üç büyük şehirde gerçekleşiyor. 89 rakamlarına göre boşanan kadınların sayısı Ankara'da 1755, İstanbul'da 4687 ve İzmir'de 3033. Yani boşanan 25 bin kadından 9475'i üç büyük şehirde oturuyor. Bu rakamın 1992'de 15 bine çıkacağı tahmin ediliyor.

Akyol, "Kadının, boşanma anında danışmaya ve yönlendirilmeye ihtiyacı bulunduğunu" söylüyor. Bakanlık görevini yüklendikten sonra bu konuda çok talep geldiğini belirtiyor. Söz konusu projenin bu talepler sonucunda ortaya çıktığını söylüyor.

Kadınların çok zorluk çektiği dönem-

POLİTİKA

Ertuğrul ÖZKÖK

lerden birisi de, emeklilik veya dulluk işlemlerinin yapıldığı günler oluyor. Emeklilik ve dul maaşı bağlama sistemleri Türkiye'de oldukça karmaşık. Kadının eşi, üç ayrı kurumda çalışmışsa, bunların hesabı uzun sürüyor. Ne kadar para alacağını hesaplamak zaman alıyor. Bu da zaten ruhun iyice incinmiş bir durumda olan kadının için, hayatı neredeyse yaşanmaz hale getiren günlere dönüşüyor.

Zaten eşini kaybetmiş olmanın acısını yaşayan kadın, bir de bu zor ve karmaşık işlemler içinde eniyip gidiyor.

Böylece, kadınların en sorunlu zamanlarındaki bu karmaşık işlemler, uzmanlaşmış kurum ve kişilerce yürütüleceği için, zaten duygusal olarak zor durumda bulunan kadının daha da yıpranması önlenemiyor.

SOSYAL DANIŞMANLIK

Bu proje şimdilik üç büyük şehirde uygulamaya başlanacak, daha sonra öteki illerde de yaygınlaştırılacak. Proje hakkında biraz daha ayrıntı vereyim. Bu projenin programları ve kadroları tamamlanıyor. Şimdi altyapı çalışmaları devam ediyor. Bunların da gerçekleşmesi üç dört ay alacak.

Bu iki sistem yeni buluşlar değil. Örneğin Fransa bunu, **"Sosyal danışmanlık"** adı altında yıllardır uyguluyor. Aslında bu

sadece kadınlar için de geçerli değil. Emeklilik süresi gelen erkeğe de, işlerini izlemeye yardımcı olacak sosyal danışmanlar görevlendiriliyor. Bu danışmanlar, oldukça uzun süren karmaşık işlemlerin yapılmasında bu kişilere yardımcı oluyor.

Ancak **Türkân Akyol'un** geliştirdiği sistemde, sadece bir danışmanlık söz konusu değil. Aynı zamanda, bu işleri vekâletname yoluyla sürdüren ve işlemler sürerken kadını parasız bırakmamayı sağlayan daha pratik bir yapı da bulunuyor. Bu açıdan bakıldığında, bunun oldukça ileri bir sosyal yardım sistemi olduğu söylenebilir.

SOSYAL KOMİSYONCULAR

Eğer hayata geçirilebilirse, uzmanlaşmış ve bürokrasideki kişileri iyi tanıyan görevlilerin, bir tür komisyon almayan **"Sosyal komisyoncu"** gibi çalışmaları ile, gerçekten çok olumlu bir kurum ortaya çıkarılmış olacaktır. Bu tür yardım sistemleri, sosyal yani çok gelişmiş birçok ülkede dahi yoktur. O nedenle Devlet Bakanı **Akyol'un** bu projesini hem kutlamak hem de desteklemek gerekir.

Ne var ki, bu tür sistemlerde insanın aklına hep bazı pratik sorular gelmektedir. Bütün dünyada sosyal sigorta sistemleri büyük zorluklarla karşı karşıya bulunuyor. Hatta, önümüzdeki iki üç yıl içinde, sosyal sigorta kurumlarının tam anlamıyla

çökeceğini, maaş ödeyemez duruma geleceğini öne süren karamsar tahminler bile yapılabiliyor.

Cumhurbaşkanı **Turgut Özal,** bir yandan bu yana, sosyal sigorta sistemlerini bekleyen tehlikeye dikkati çekiyor. Böyle bir ekonomik trend içinde, acaba **Akyol'un** hazırladığı bu sistemi çalıştırmak mümkün olabilecek mi?

Nafaka, emeklilik ve dul maaşlarının bağlanması bazen aylarca süren işlemler gerektiriyor. Böyle bir devlet işleyişi içinde acaba, devletin faizsiz para ödemeleri yapması mümkün olabilecek mi? Bu kaynaklar nereden sağlanacak?

PSIKOLOJİK EĞİTİM

Ayrıca bu işi yürütecek olan personelin özelliği de çok önemli. Bu kişiler, hayatlarının en zor anlarını yaşayan kadınlara muhatap olacaklar. Böyle bir ruhsal atmosferde kurulacak ilişkiler, zaman zaman çatışmalara dönüşüp amacı tamamen tersine çeviren sonuçlara yol açmaz mı? Bu personele gerekli psikoloji eğitimi verilebilecek mi?

Bütün bunlar pratik, ama bu projenin amacına uygun çalışması için gerekli sorunlardır. Bu proje kuşkusuz son derece yararlıdır. Ama asıl yapılması gereken şey, Türkiye'deki nafaka, emeklilik ve dul maaşı işlemlerinin hızlandırılması, daha basit ve kolay sistemlere geçilmesidir.

Ama bu projeyi gerçekleştirmek için tatil günleri bile çalışan bir bakanın, bakanlık kanununun 6.5 aydır komisyonunda beklediği dikkate alınır, insan şu soruyu sormadan edemiyor:

Bu kanunu çıkaramayan bir hükümet, sosyal yardım gibi çok ağır bir yükün altından çıkabilir mi?

Kadınlara 2 müjde

Devlet Bakanı Türkan Akyol, boşanan kadının nafakasını, emekli olan ve dul kalan kadının maaşını hiç beklemeden almasını sağlayacak iki önemli projesini Hürriyet'e açıkladı. Bu projeler, üç dört ay içinde uygulamaya konulacak.

Türkan Akyol

1| Boşanan kadına nafaka avansı

2| Emekli kadına yoldırım maaş

NAFAKA AVANSI Her lide Nafaka Avansı Kasaları kurulacak. Boşanan kadın, bu kasaya başvurarak bir yetkiliye vekaletname verecek. Boşanan kadına avans verilerek hayatını idame ettirmesi sağlanacak. Nafaka alınca avans kesilecek.

EMEKLİ DUL AVANSI Emekli olan veya dul kalan kadınların, uzun süren işlemler dolayısıyla parasız kalmasını önlemek için de bir Avans Kasası kurulacak. Bir uzman işlemleri sürdürürken, zor durumda kadına üç aylık avans verilecek.

FAİZ YOK Devlet Bakanlığına bağlı birimler, bu işlemler için bir ücret almayacak. Ayrıca ödenen avanslar için de faiz talep edilmeyecek. Bu işlemler uzman kişiler tarafından yapıldığı için kısa sürede halledilecek. ● Yazısı 15. sayfa

Akyol'un sosyal komisyoncuları

Devlet Bakanı Türkan Akyol, yeni yılın ilk gününü, çok önem verdiği bir proje üzerinde çalışarak geçiriyor. Akyol, Kadın Bakanı olarak ilk büyük atadığı, kadının en sorunlu günlerinde yardımına koşacak bir proje ile yapmak istiyor. Akyol, bir tür komisyon almıyan sosyal komisyoncular aracılığı ile kadınların maaş ve nafaka işlemlerini kolaylaştırmayı amaçlıyor. Bu sistemin programı ve kâroları hazır. Altyapı çalışmaları ise üç dört ay içinde tamamlanacak. ● Yazısı 15. sayfa

Kadına iki büyük müjde

1-Boşanana nafaka avansı

DEVLET Bakanı Türkân Akyol, boşanan kadınların en sorunlu günlerinde yardımına koşacak bir müjdeyi vermeye hazırlanıyor. Üç dört ay içinde uygulamaya konacak olan bu projeler gerçekleştigi zaman, boşanan kadınlar nafakalarını daha kolayca alabilecek, emeklilik hakkı alan veya dul kalan kadınların bağlanmasını beklerken, avans olarak parasız kalmaktan kurtulacaklar.

Devlet Bakanı Akyol'un hazırladığı proje iki bölümden oluşuyor:

NAFAKA AVANS PROJESİ

Boşanan kadınlara, nafakalarının bağlanması ve daha sonra da düzenli olarak ödenmesi konusunda bir çok zorlukla karşılaşıldığını söyleyen Akyol, iki aşamalı bir "Nafaka avansı" sistemi oluşturacaklarını açıkladı.

Bu proje çerçevesinde, birinci aşamada, nafaka bağlama işlemi kolaylaştırılacak. İkinci aşamada ise, nafaka ödeme süresince meydana gelebilecek aksaklıklar ve engeller ortadan kaldırılacak.

Projeyi gerçekleştirmek için, kadın danışma merkezleri veya Sosyal Hizmetler Kurumu'nun il müdürlüklerinde bi-

Devlet Bakanı Türkân Akyol, yeni yılda kadınlara iki müjde içeren projesini Hürriyet'e açıkladı. Dört ay içinde uygulamaya konulacak projeye, boşanan kadına nafaka avansı verilmesi, emekli olan ve dul kalan kadının maaşını hiç beklemeden alması sağlanıyor.

HABER MERKEZİ

rer ünite kuruyor. Bu üniteler birer "Nafaka avans kasası" oluşturacaklar. Bunun için gerekli kaynak yaratılacak. Bunun başına da hukukçu niteliği olan bir kişi getirilecek.

NAFAKA VEKALETNAMESİ

Boşandıktan sonra nafaka bağlanma işlemi gecikmiş veya eski eş tarafından zamanında nafakası ödenmemiş kadın, bu kasaya başvuracak. Başvuruyu yapan kadın, bu kurumdaki yetkili kişiye, nafakasını tahsil etmek üzere "Vekaletname" ile yetki verecek. Yani, eski eşinden nafakayı alma yetkisini bu büro sorumlusuna devredecek. Vekaletnameyi alan kasa yetkilisi ise, nafaka ödemekle yükümlü eşle görüşecek, gerekirse hukuki girişimleri yapacak.

2-Emekliye yıldıırım maaş

ya kaldığını söyleyen Akyol, bu zor günlerde de kadına yardımcı olacak bir çalışmayı başlatacağını belirtiyor.

Emeklilik ve dul maaşlarının bağlanması sırasında, nafaka sistemine benzer bir sistem oluşturulacak. Kadın il örgütlerinin içindeki kurumlarda bu işler üzerinde uzmanlaşmış birimler kurulacak. Burada her aile için bir kişi görevlendirilecek.

Emekli veya dul maaşı bağlanacak kişi, bu görevliye vekaletname verecek. Bu işlemler tamamlanmaya kadar başvuran kadına üç aylık avans ödenecek. O süre içinde de maaş bağlama işleminin tamamlanması sağlanacak. İşlemler sonucunda kadının maaş ve ikramiyesi alınca, avans bundan kesilip kasaya idare edilecek, üstü ise alacaklı kadına ödenecek.

FAİZ ALINMAYACAK

Tabii burada şöyle bir soru akla geliyor. Nafaka Avans Ünitesi, bu işlemlerden dolayı herhangi bir ücret veya faiz alacak mı? Devlet Bakanı Akyol, kesin bir ifade ile "Hayır ücret veya faiz söz konusu olmayacak" diyor. Yani bu ünite tamamıyla gönüllü olarak çalışacak.

SOSYAL HİZMETLER ALANINDA TÜRKİYE 'DE UYGULANABİLECEK
PROJE ÖNERİLERİ

S O S Y A L H İ Z M E T L E R A L A N I N D A T Ü R K İ Y E ' D E U Y G U L A N A B İ L E C E K P R O J E Ö N E R İ L E R İ

1. KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR VE GENÇLERE YÖNELİK

- . Halen Türkiye'de Korunmaya Muhtaç çocuk ve gençlere yönelik sosyal hizmet sistemi içinde ki, hizmet şekli yetiştirme yurtlarında ki bakım sistemidir. Bu sistem halen kalabalık ortamda, kapasiteleri yüksek işletmelerde , gerekli nitelikli eleman sıkıntısı çekilerek yürütülmektedir.

Bu sistemi daha işlevsel kılmak ve batı standartlarına uygun bir yeni bir bakım modelinin oluşturulması ihtiyaç olarak görülmektedir.

Alternatif modeller.

A. PROFESYONEL BAKICI AİLE MODELİ :

Halen uy gulanmakta olan "Koruyucu aile " uygulamasında, uygulama Evlat edinme uygulamasının bir alt çalışması haline dönüşmüş olup, yasal koşulları uygun olmayan ailelerin koruyucu aile statüsünde çocuk sahibi olmalarına yardımcı olunmaktadır.

Bu nedenden dolayı, Profesyonel Bakıcı olabilecek ve ev koşulları uygun olabilecek ailelerden bir bakıcı gurupları oluşturulabilir.

Bu guruplar emekli öğretmenler, psikologlar ve çalış^{yon}man ve belli bir eğitim düzeyi olan ev kadınlarından oluşturulabilir. Bu guruplara özel bir eğitim programı uygulanarak çalışma sertifikastırılabilir.

Bakım hizmetinin yürütüldüğü sırada, danışmanlık ve gözetim görevini yürüteceklere ise özel eğitim programı uygulanarak sistemin işleyişi kontrol edilebilir.

(Her iki programda projelendirilebilir)

B. GÖZLEM EVLERİ

Korunmaya muhtaç çocuğun veya gencin durumunu saptayıp, çocuk ve genç için en uyugun bakım yönteminin en uygununu belirleyecek gözetim ve yönlendirme merkezleri.

Bu merkezlerde çalışacak sosyal hizmet uzmanları, psikolog ve sosyal pedegogların eğitim programları projelendirilebilir.

. YETİŞTİRME YURTLARINDA MESLEĞE YÖNLENDİRME VE SOSYALİZASYON ÇALIŞMALARI

Özellikle okula devam etmeyen gençlerin meslek edindirmelerini sağlamak amacıyla mesleki yeteneklerini belirleyecek merkezlerin oluşturulması.

Meslek kazandırma programlarının uygulanması

Meslek kazananlara geçiş dönemi için çalışma programlarının hazırlanması

Yurttan çıkış programlarının hazırlanması

- . Küçük ev modellerinin oluşturulması
- . Gerekirse kendi işlerini kurabilecek durumda olanlara destek hizmeti

. Tüm bu aşamalarda çalışacak, rehberlik ve yönlendirme hizmeti verebilecek elemanın eğitimi projelendirilebilir.

. YETİŞTİRME YURTLARININ KAPASİTELERİNİN KÜÇÜLTÜLMESİ

Oldukça büyük işletme görüntüsünde olan ve belli bir pedagojik uygulamanın zor olduğu , bugün kü sistemde, yuvaların maksimum 70 çocuk ve genç kapasitesine indirilmesi sağlanabilir. Ve bu çalışma yapılırken meslek edinme ve sosyalizasyon programları bütünlük içinde projelendirilebilir.

İşleyiş, maksimum 10 kişilik ve öğretmenlerini içeren bir model haline getirilebilir.

Bu tip bir işleyişte çalışabilecek elemanların eğitimleri projelendirilebilir.

2. KADINLARA YÖNELİK

A. PARÇALANMIŞ (BOŞANMIŞ) AİLELERE YÖNELİK

- . Boşandıktan sonra çalışmak zorunda olan kadınlara yönelik meslek edindirme ve geliştirme programları
- . Çocukların bakım hizmetinin oluşturulması
- . Nafaka avans sistemi
- . Tüm hizmetleri organize edebilecek danışma merkezleri ve bu merkezlerde çalışacak elemanların eğitimleri projelendirilebilir.

B. İMAM NİKAHLI KADINLARA YÖNELİK

- . . çocuklarına da yönelik hukuksal danışma hizmeti verebilecek danışma merkezleri ve elemanların eğitim programları projelendirilebilir.

. YETİŞTİRME YURTLARINDA MESLEĞE YÖNLENDİRME VE SOSYALİZASYON ÇALIŞMALARI

Özellikle okula devam etmeyen gençlerin meslek edilmelerini sağlamak amacıyla mesleki yeteneklerini belirleyecek merkezlerin oluşturulması.

Meslek kazandırma programlarının uygulanması

Meslek kazananlara geçiş dönemi için çalışma programlarının hazırlanması

Yurttan çıkış programlarının hazırlanması

- . Küçük ev modellerinin oluşturulması
- . Gerekirse kendi işlerini kurabilecek durumda olanlara destek hizmeti

. Tüm bu aşamalarda çalışacak, rehberlik ve yönlendirme hizmeti verebilecek elemanın eğitimi projelendirilebilir.

. YETİŞTİRME YURTLARININ KAPASİTELERİNİN KÜÇÜLTÜLMESİ

Oldukça büyük işletme görüntüsünde olan ve belli bir pedagojik uygulamanın zor olduğu , bugün kü sistemde, yuvaların maksimum 70 çocuk ve genç kapasitesine indirilmesi sağlanabilir. Ve bu çalışma yapılırken meslek edinme ve sosyalizasyon programları bütünlük içinde projelendirilebilir.

İşleyiş, maksimum 10 kişilik ve öğretmenlerini içeren bir model haline getirilebilir.

Bu tip bir işleyişte çalışabilecek elemanların eğitimleri projelendirilebilir.

2. KADINLARA YÖNELİK

A. PARÇALANMIŞ (BOŞANMIŞ) AİLELERE YÖNELİK

- . Boşandıktan sonra çalışmak zorunda olan kadınlara yönelik meslek edindirme ve geliştirme programları
- . Çocukların bakım hizmetinin oluşturulması
- . Nafaka avans sistemi
- . Tüm hizmetleri organize edebilecek danışma merkezleri ve bu merkezlerde çalışacak elemanların eğitimleri projelendirilebilir.

B. İMAM NİKAHLI KADINLARA YÖNELİK

- . . çocuklarına da yönelik hukuksal danışma hizmeti verebilecek danışma merkezleri ve elemanların eğitim programları projelendirilebilir.

C. SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ DIŞINDA ÇALIŞAN KADINLARA YÖNELİK

- özellikle kentlerde temizlik ve çocuk bakarak sosyal güvenlik dışında çalışan kadınların bir çalışma ajansında toplayarak belli bir şemsiye altına toplama çalışması.

Bu çalışmaya katılanlara malzeme desteği de sağlamak.

İhtiyaç duyabilecek konularda danışma servislerinin oluşturulması

Her aşama ayrı ayrı projelendirilebilir.

3.ÖZÜRLÜLERE YÖNELİK

- Özürlü çocukların ailelerine yönelik özür cinslerine göre danışma servisleri oluşturulması, özürlülere çalışma programlarının geliştirilmesi ve bu merkezlerde çalışacak elemanların eğitimleri projelendirilebilir. (sosyal pedagojik ağırlıklı)

Tüm öneriler, gerekçeleriyle birlikte proje haline getirilebilir. 13.8.1992

NİHAT TARİMERİ

ÇIRAKLIK EĞİTİMİN YAYGINLAŞTIRILMASI

1986 yılında yürürlüğe giren Çıraklık yasasıyla çalışan çocukların çıraklığa yönlendirilmesi, devletin sağladığı olanaklarla cazip hale getirilmiştir. Ancak, Eğitim veren kurumların yeterli olmaması ve gerekli alt yapının oluşmaması nedeniyle çıraklık eğitimi dışında , oldukça büyük bir kitle bu eğitimden yararlanamakta olup, eğitim dışında kalmaktadır.

Özellikle bu kitle, ailelerin sosyo ekonomik koşulları yeterli ailelerin çocuklarından oluşmakta, ve orta okuldaki eğitimlerini yarım bırakanlardandır.

İzmir'de yaptığımız gözlemde,(Çıraklık eğitim Merkeziyle) İzmir ve Çevresinde yaklaşık 50.000 civarında bu özelliği gösteren bir grup bulunmaktadır. Bu grup ayrıca potansiyel soka kta çalışmak zorunda olan çocuk gurubunuda oluşturmaktadır.

Halen SEP projesinde uygulanan MOBİL Eğitim Ünitleriyle oluşturulacak ek bir projeye, çıraklık eğitimi yaygınlaştırılabilecektir.

Halen Milli Eğitimin bu alana yapacağı yatırımlar oldukça kısıtlı olup, sabit yatırımları oldukça yavaş gitmektedir.

İzmir gibi sanayi ve küçük işletmelerin yoğun ve dağınık olması, çevresin ise küçük ve orta ölçekli sanai potansiyelinin geniş olması seyyar bir eğitim araçlarıyla hizmeti daha yaygın hale getirebilir.

Ayrıca, mesleği yönlendirme hizmeti özellikle çıraklığa yönlendirme hizmetinin hiç olmaması nedeniyle, bu mobil eğitim ünitleri bu hizmetlerde de kullanılabilir.

Bu hizmetlerin yanı sıra, kitlenin kendine has sosyal problemleride bulunduğu için, oluşturulacak sosyal servislede hizmet desteklenebilir.

(Proje için gerekli alt yapı çalışmaları yapılmış olup, kısa zamanda projelen-dirilenebilir.

Mobil Eğitim Ünitleri yetiştirme yurtlarında da kullanılabilir.

BOŞANMIŞ AİLELERE YÖNELİK DANIŞMA HİZMETİ VE KADIN VE
ÇOCUKLARA YÖNELİK “ NAFKA AVANS” MODELİ

PROJE ADI : BOŞANMIŞ AİLELERE YÖNELİK DANIŞMA HİZMETİ VE KADIN VE ÇOCUKLARA
YÖNELİK "NAFAKA AVANS " MODELİ

- GEREKÇE :
- Boşanmış aileler, boşanmadan sonra kendi has özellikleri olan sosyo-ekonomik, psikolojik sorunları yaşayan özel bir sosyal hizmet verilmesi gereken bir ihtiyaç gurubunu oluşturmaktadır.
 - Türkiye açısından, kentleşmenin yoğunlaşması vede sosyo ekonomik değişiklikler, özel ilgi alanına giren bu gurubun artmasına neden olmakta olup; boşanma sonrasında verilen hizmetlerin Türkiye için oldukça az olması nedeniyle de gün be gün gelişen bir sosyal sorun haline dönüşmesine neden olabilmektedir.
 - Özellikle boşanmadan sonra çıkan kadının ekonomik sıkıntıya girmesi ve dolayısıyla belli bir yaşdan ve düzenden sonra iş hayatına atılma gibi zorunluluklar, çocuklarının sorunlarını arttırabilecek düzeyde olmakta olup, bir çok sosyalsorununda alt yapısının oluşmasına etken olmaktadır. Örneğin, korunmaya muhtaç çocuklar gurubu, sokak çocukları, sokakta çalışmak zorunda olan çocuklar, özel sorunlu (madde bağımlılığı gibi) çocuklar, eğitimlerini tamamlayamayan çocuklar gurubu gibi alt sosyal sorunları olan gurupların oluşmasına neden olabilmektedir.
 - 1989 yılı Türkiyede'ki boşanma sayısının toplam 25.000 üzerinde olması ve sayının Ankara için 1755, İstanbul için 4687 ve İzmir için ise 3033 olduğu göz önüne alındığı toplam üç ilde 9475 ailenin boşandığı görülmektedir. Senelik ortalama artışın %20 olması varsayımıyla 1992 senesinde üç ilde toplam 15.000 ailenin boşandığı göz önüne alınabilir. Bununla % 30 unun özel hizmet bekleyen bir gurup olarak değerlendirilmesi durumunda toplam 5.000 boşanmış aileye danışma, yönlendirme, iş konusunda yardım çocukları konusunda destek vede nafaka gibi sorunları olup eşlerinden almada zorlanan bir gurubun hizmet beklediğini varsayabiliriz.

- AMAÇ :
- Yukardaki gerekçeler doğrultusunda, Ankara-İstanbul ve İzmir illerinde boşanan ailelere yönelik boşandıktan sonra ihtiyaç duyabilecekleri danışmanlık hizmetlerini yürütebilecek ve gerekli sosyal hizmet çalışmalarını organize edebilecek özel bir ekibin oluşması ve bu hizmet birimi içinde, özellikle kendileri ve çocukları konusunda mahkeme kararıyla erkek tarafından ödenmesi gereken nafaka ödemesinin

çıkan sorunları (.) gözümlemek amacıyla "Nafaka Avanas" sisteminin oluşturulmasını sağlamak bu projeye amaçlanmıştır.

(Halen bu sistem İsviçre'de Kanton Zürih'de "Alimente Inkasso" sistemiyle yürütülmektedir. Proje önerisindeki model, sorun gözücü olarak görüldüğü için önerilmektedir.)

YÖNTEM : Proje önerisi için Ankara İstanbul ve İzmir ilinde boşanan aileler kapsama alınmış olup, ihtiyaç gurubu olarak her üç il için 5.000 boşanmış kadın ve çocukları varsayılmıştır. İllere göre dağılım ise : Ankara : 1.000 , İstanbul :2.500 ,İzmir : 1.500 boşanmış aile öngörülmüş olup, Hizmete öncelikli hedef gurup olarak bu ailelerin %50 si hedef olarak alındığından

Ankara için 500

İstanbul için 1.250

İzmir için 750 , Toplam 2.500 aile/senelik

hizmet götürülmesi varsayılmıştır.

1. Boşanmış ailelere yönelik özel bir eğitimden geçmiş bir ekibin oluşturulması Bu ekip , halen hizmet vermekte olan Aile Danışma Merkezlerine entegre edilebilir.

2. Oluşturulacak hizmet birimde, boşanmış ailelere yönelik danışma hizmetleri (hukuksal,ve psikolojik sorunlarda,)çocuk eğitimi, çocuk eğitiminde destek hizmetler (ev ödevlerine yardım, boş zamanı değerlendirme, kendi kendine yardım guruplarının oluşturulması, iş konusunda danışmanlık ve işe yerleştirme çalışmaları, iş bulmada zorlananlar için özel çalışma programlarının organize edilmesi gibi hizmetlerin verilmesi için çalışmaların yapılması amaçlanmaktadır.

Ekip için düzenlenecek eğitimin bu amaçlar doğrultusunda düzenlenmesi gerekmekte olup, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu bu eğitimi planlayıp, uygulayabilir.

3. BOşanmış Ailelerle iletişim :

a.Adalet Bakanlığı ile proje kapsamında yapılabilecek protokol doğrultusunda boşanma ilanları ile birlikte Merkezin tanımı yapılarak gönüllü başvurular Merkeze yönlendirilebilir.

Mi

- b. Gene Adalet Bakanlığı ile yapılabilicek bir protokolla boşanma ilamlarından bir süreti (Öncelikli çocuklu aileler için) Merkeze gönderilerek, bu aileler yönelik ekip elemanlardan birinin gerekirse ev ziyaretiyle ilişkinin başlatılması ve sorunların belirlenerek verilebilecek hizmetlerle ilgili planlamanın aile ile birlikte planlanması.

Genelde Türkiye'de veya Yurtdışında boşanmadan sonra ayrılan çiftlere yakınları yardım etmesine rağmen, profesyonel bir hizmete de sıcak yaklaşılmakta olup, ilişkiler ve hizmet çeşidi arttırılabilmektedir.

4. NAFKA AVANS SİSTEMİ

Boşanmış ailelerle, boşanma sonrasında kurulan ilişkiler sonrasında özellikle boşanmalar geçimsizlikten dolayı oluşmuş ise erkeklerin bakımlı ilgili ödemeleri gereken nafakalarda zorluk çıkardıkları, ödemek istememeleri veya geç ödemeyi tercih ederek kadınların yaşamlarının zorlaştırılmasına ve dolayısıyla çocukların yaşamlarında etkiledikleri görülmektedir.

Bu dönem içinde, kadının ; nafaka ile ilgili ödemelerini geç alması yakınlarına yönlenmesine neden olduğu için de kurması gereken düzenin oluşmasını engellemekte veya geciktirmektedir.

Boşanmış kadının ve çocuğunun yeni düzenini oluşturabilmesi için gerekli unsurlardan birin de (çalışmanın yanı sıra) nafaka olamsı nedeniyle "NAFKA AVANS" sistemi bir aracı bir hizmet olarak oluşturulmuştur.

Bu hizmette :

1. Boşanmış ailelerle yapılan görüşmeler sonucunda kadının, eski eşinden mahkeme tarafından ödemekle yükümlü olduğu nafakanın alınmasında veya zamanında alınmasında endişeleri bulunuyor ise "Nafaka Avans" kasasına bir vekaletname ile nafalarının alınıp ödenmesi ile ilgili yetki devri yapılmaktadır.
2. Alınan yetki ile kasa elemanı, ödemelerle ilgili olarak yükümlü eşle görüşerek, ödemelerin kasaya yapılması konusunda bir protokol yapılır.

Bu protokolda ödemelerin yapılmadığı takdirde uygulanabilecek yükümlüklerde yer alabilir.

M

3. Yapılan protokollar sonucuna göre, eski eşin ~~ö~~demekle yükümlü olduğu miktar kasa tarafından avans olarak kadın ve çocukları için ödenebilecektir.

Bu sistem içinde, eşlerin nafaka nedeniyle karşılaşmaları engellenmiş olup, ödemelerde bir garanti ve süreklilik oluşturulmaktadır.

Bu sistemde kaynaklardan biri eski eşin ~~ö~~demeleridir. Ancak eski eş çalışmıyor ise, ödemelerin belli bir sosyal yardım fonundan karşılanarak (gene avans olarak) ödemelerin sürekliliği sağlanabilir.

Ancak Türkiye'de Sosyal Yardım için kaynakların belli bir sistem içinde organize edilmemiş olma sı nedeniyle, sistem öncelikle çalışanlar eski eşler için başlatılabilir.

Veya, hedeflenecek bir grup için proje bazında ek bir sosyal yardım fonu oluşturularak çocuklu kadınlara belli bir fon ayrılabilir. Bu fondan aynı zamanda kadınların mesleğe yönlendirilmesinde veya mesleklerini geliştirmelerinde geçen ve çalışmaya başladıkları ana kadar, eğitim ve zorunlu giderleri karşılanabilir.

Bu nedenlerden dolayı, birbirini destekleyen sistem içinde özel eğitimden geçmiş elemanın çalışması gerekmektedir.

UYGULAMA

- : HEDEF A. Proje önerisi Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde öncelikli olarak boşanmış ve çocuğu olan toplam 2.500 aileye bir sene içinde ilişkiye geçerek, "NAFAKA AVANS SİSTEMİ" dahil olmak üzere, halen mevcut olan Aile Danışma Merkezleriyle koordineli bir şekilde danışma dahil hizmetlerin verilmesidir. Proje süresi 3 yıla göre planlanmıştır. Üç yıl içinde toplam 7.500 parçalanmış aileye hizmet götürülmesi söz konusu olabilir.

Ankara	500 x 3	=	1.500 aile/proje
İstanbul	1.250 x 3	=	3.750 aile/proje
İzmir	750 x 3	=	2.250 aile/proje
Toplam			7.500 aile/proje

Mi

HEDEF B1. Araştırma ve Veri Tabanını Oluşturma :

Şimdiye kadar yapılan araştırmaların değerlendirilmesi, oluşturulacak hizmetlerle ilgili bilgi alt tabanının oluşturulması, personel eğitimi için eğitim etüdünün yapılması, hizmetler için birlikte çalışılacak kurumlarla ön görüşmeler ve koordinasyon çalışmaları. (Adalet Bakanlığı, Psikiyatri Klinikleri, Eğitim Kurumları gibi)

2. Personel seçimi ve eğitimi : Araştırmalar ve uygulamalar bölümünde yer alacak elemanların seçimi ve eğitimi.

Proje süresince her 250 aile için bir eleman ihtiyacı varsayılarak toplam 7.500 aile için toplam 30 elemana ihtiyaç bulunmaktadır.

Ankara için, 6; İstanbul için 15, İzmir için 9 eleman aşamalı olarak % 50 si proje başlangıcında, % 50 si ise projenin 2.yılıının başında seçilip , eğitilerek işe başlanması planlanabilmektedir.

Eğitimin, çalışma konusunun genişliğinden dolayı iki ay süreyle yapılması düşünülebilir ve eğitim maliyetinin bir kısmı proje bütçesinden bir kısmı ise eğitimi alanların katkılarıyla karşılanabilmektedir.

3. Tanıtım ve Protokol çalışmaları : Özellikle koordineli bir şekilde çalışılması gerekli olan Mahkemelerle ilgili olarak, hizmetin tanıtımı ve ilamların merkeze gönderilmesi amacıyla bir protokol çalışma yapılarak, boşanmış ailelerle iletişimin kurulması sağlanabilmektedir.

4. Nafaka avans sistemi için bir fon birimi oluşturularak, bilgisayarla işleyecek sistem oluşturulur.

5. Eski eşi çalışmayanlar ve nafaka ödemelerinin sorun olacağı risk gurubu için en fazla altı ayı içerebilecek sosyal yardım fonunun organizesi ve bu süre içinde meslek kazandırma veya meslek geliştirme programlarının planlanması, gerekli kurumlarla koordinasyonlarının oluşturulması.

HEDEF C. 1.Uygulamanın başlaması:

Adalet bakanlığı ile yapılan protokol sonucunda tanıtılan hizmet için kendi inisiyatifleriyle başvuran veyamahkeme kanalıyla bildirilen ailelerle ev ziyareti dahil olmak üzere iletişimin başlatılması ve verilecek hizmetin planlanarak önerilmesi ve işbirliğinin oluşturulması.

2. Nafaka AVans sisteminin öncelikli olarak çalışan eski eşler üzerinde başlanması, gerekli hukuksal sorunlar çıktığı zaman sorun çözücü çalışmaların planlanıp uygulamaya sokulması (icra gibi işlemler veya nafaka yükseltilmesi gibi)

3. Çalışmak zorunda olan kadınlar için mesleğe yönlendirme veyaya meslek geliştirme çalışmaları için gerekli işbirliğinin gerekli kurumlarla oluşturulması, eğitim programlarına katılanların çocuk bakımlarının organizasyonu, okula devam eden çocuklar için ev ödevine yardım servisi gibi hizmetlerin oluşturulması çalışmalarının planlanması.

4. Uygulama içinde görülen sorunları çözümleyici alt projelerin geliştirilmesi

5. Uygulamanın izlenmesi : Özellikle çalışan elemanların en az üç ay bir düzenlenecek seminer programlara katılımları ve çalışanlara süpervizör desteğinin oluşturulması

BÜTÇE : 1. Araştırma ve Veri toplama çalışmaları:

İki ay süreli 15.000.-\$

2. Personel Eğitimi

240 saatlik Eğitim= 1.000 \$ x 30 30.000.-\$

Seminerler

72 saatlik eğitim= 100.-\$ x 30 3.000.-\$

3. Personel gideri

1. grup 15 per x 36 ay x 750.-\$ = 405.000 \$

2.grup 15 per x 24 ay x 750.-\$ = 270.000 \$

675.000.-\$

4. NAFKA AVANS SİSTEMİ

1. Bilgisayar Donanımı, Program ve Eğitim

$$\text{Üç il için } 10.000.-\$ \times 3 = 30.000.-\$$$

2. Hukuki sorunların giderilmesi için

$$1.000 \text{ sorun} \times 100.-\$ = 100.000.-\$$$

3. Çocuklara yönelik destek hizmetleri

(Ev ödevine yardım servisi, çalışanlara yönelik çocuk bakım hizmeti gibi.)

$$1000 \text{ çocuk} \times 100.-\$ = 100.000.-\$$$

230.000.-\\$

5. SOSYAL YARDIM DESTEK PROGRAMLARI

1. Eski eşleri çalışmayan kadın

risk grubundan 1000 kadına yönelik

a. İş bulana kadar 3 ay destek yardımı

(en az bir çocuklu)

$$120.-\$ \text{ ay} \times 3 \times 1000 = 360.000.-\$$$

2. Meslek Kazandırma Eğitimi ve Meslek Geliştirme

(1.000 kadına yönelik max. 4 aylık eğitim

finansmanı özel veya kamu eğitim kurum-

larıyla işbirliğine girilerek)

$$500 -\$ \text{ Eğitim/kişi} \times 1.000 = 500.000.-\$$$

3. Çocuklara yönelik destek programları

$$1000 \times 100.-\$ = 100.000.-\$$$

960.000.-\\$

6. Diğer Harcamalar

Büro destek hizmetleri, tanıtım harcamaları

araç desteği, iş bulmada katkı gibi

187.000.-

T O P L A M

2.100.000.- \$

M A L İ Y E T :

Üç sene içinde 7.500 kadın ve çocuğa verilecek

hizmetin maliyeti 2.100.000 \$: 7.500 = 280 \$

1.960.000.- \$

- UYGULAYICI KURULUŞLAR :
- . Çocuk Esirgeme ve Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü
(Uygulama veya işbirliği)
 - . Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü
(Uygulama ve İşbirliği)
 - . Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yük sek Okulu
Personel Eğitimi ve Danışmanlık Hizmeti)
 - . Proje için ayrı bir ekip oluşturulup, bu ekibin gerekli kurumlarla koordineli bir şekilde çalışması sağlanabilir.
(UNDP Soydaş Entegrasyonu Projesindeki işleyiş gibi)

KAYNAKLAR

- : Birleşmiş Milletler veya Avrupa Topluluğu Avrupa Konseyinin Kadın Çocuk Aileye yönelik Sosyal Hizmet Projelerini destekleyen fonlar
- Dünya Bankası
- Kamu kaynakları (Sosyal Yardımlaşma Fonu gibi)

Proje kaynakları için, proje önerisi çeşitli dilimlere ayrılarakta finanse edilebilir.

Ayrıca, Proje önerisinin sorun önleyici bir Sosyal Hizmet proje olması nedeniyle ve özellikle kadınların mesleğe yönlendirme çalışmaları istihdama yönelik olması nedeniyle sosyo ekonomik boyutları da bulunmaktadır. Ayrıca, hizmet maliyetinin (280.-\$/kişi) düşük olması ve sosyal hizmetin profesyonelleşmeye yönelik bir boyutunda bulunması, (personel eğitimide dahil olmak üzere) gibi katkılarından dolayı Dünya Bankasından projenin belli bir bölümünün kredilendirilebileceği düşüncesindeyim.

- NOTLAR VE DÜŞÜNCELER :
- . Proje önerisi kısa zamanda hazırlandığı için gerekçelerde dahil olmak üzere tüm bölümler sağlıklı verilere göre yeniden düzenlenebilir.

Önerinin hazırlanması nda " Çiğdem Arıkan ın Araştırma çalışması "Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma" konusundaki çalışmasından yararlanılmış olup, bazı gerekçeler ve sayısal bazlar için kaynak alınmıştır.

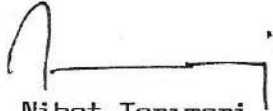
. Türkiye için oldukça yeni bir sistem olan "Nafaka Avans" modelinin hukuksal boyutu için düşünceler :

a. 2828 sayılı yasayla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu na yüklenilen görev bölümünün a ve d fıkraları, önerinin hukuki gerekçesinin oluşturabilmektedir.

Ayrıca, hizmet vermeyi ön plana alan bir yaklaşımla da, gerektiği takdirde konu bir yönetmelik çerçevesinde çözümlenebilir.

Sistemde, hizmet şekli taraflardan birinin verdiği vekaletnameyle yetki devri olup, bu yetki devrini alanında aldığı yetkiye göre işlem yapması esasına dayalı bir aracılık(Factoring) hizmetinin oluşması amaçlanmıştır.

Bu nedenden dolayı hukuki açıdan sistemin hukuki açıdan bir sorun yaratmayacağı düşüncesindeyim.

Nihat Tarımeri

İzmir, 11.8.1992

KADINLARA VE GENÇ KIZLARA YÖNELİK “KENDİ İŞİNİ KURMA” PROJESİ

PROJE ADI : KADINLARA VE GENÇ KIZLARA YÖNELİK "KENDİ İŞİNİ KURMA" PROJESİ

GEREKÇE : Günümüzde hızla değişen toplumsal yapısı içinde, kadınların hızlı bir şekilde çalışma hayatına girmiş olmaları, çalışan nüfus içindeki oranlarının artmasına neden olmuştur. Özellikle, son yıllarda eğitim alan kadınların oranının yükselmesi, bir çok sektörde kadın çalışan oranının yükselmesinde de etkili olmuştur.

Kadınlar açısından, son zamanlarda görülen olumlu gelişmelere rağmen, tüm sektörlerde görülen erkekler hegemonyasının, özel girişimcilik gerektiren sektörlerde de devam ettiği görülmektedir. Ancak, büyük şehirlerde, ya zorunluluktan yada eşlerin desteğiyle, küçük işletmeler açan kadınların sayındaki artış ve bu çalışmalarındaki başarıları diğer çalışmalar için örnek ve teşvik unsuru oluşturabilecek düzeydedir.

Özellikle, serbest pazar ekonomisindeki gelişmeler, sektörlerdeki hizmet çeşitliliklerinin artması küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişebilmeleri için gerekli ortamda oluşturmaktadır. Ancak, bu çalışmalar uzmanlık, modern işletmecilik anlayışında ön plana çıkarmaktadır.

Girişimcilik için gayet uygun olan bu ortamda, kadınların fazla bir şekilde yer aldıkları söylenemez.

Böyle bir konjektürün yanı sıra, sanayideki gelişmeler, otomasyon gibi yeniden yapılanmalar ve kriz gösteren sektörlerdeki kısmi dalgalanmalardan oluşan krizlerde çıkan işsizlik sorununda kadınların daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

Halen mevcut olan ve kadınlarında büyük bir oranını oluşturduğu işsizlik sorununun yanı sıra, okuldan mezun olmuş genç kızların ve büyük kentlerde gecekondü bölgelerinde yaşayan yarıvasıflı veya vasıfsız kadın işgücünün de mevcut işsizler ordusuna katılma oranı oldukça yüksektir. Kırsal bölgelerdeki genç kızlardan oluşan işsiz gurupta göz önüne alındığında, iş beklentisi içinde olan büyük bir kitlenin çözüm beklentisine cevap verebilecek istihdam modellerine oluşturulmasının ve geliştirilmesini güncel bir ihtiyaç haline getirmektedir.

AMAÇ : Özel istihdam modellerine ihtiyaç duyulan Türkiye'de, kadınların işsizlik soruna çözüm bulmaya yönelik modellere daha fazla ihtiyaç göstermesi nedeniyle; halen UNDP SOydaş Entegrasyonu Projesi tarafından yürütülen "Kendi İşini Kurma" Alt projesinin oluşan deneyimler sonucunda Kadınlara ve genç kızlara yönelik uygulanması amaçlanmıştır.

Bu modelde, kendi işini kurmak isteyen ve belli beceri ve deneyimi piyasa koşullarına göre oluşmuş kadınların, piyasa ekonomisi koşullarında az bir sermaye ile pazarın gereksinim duyduğu ve özellikle de emek yoğun iş kollarında, kendi kendini finanse debilen küçük işletmelerin oluşmasını desteklemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM : Bu amaç çerçevesi içinde, oluşturulan kaynağın, belli bir ekiple kadınlardan oluşan küçük işletmelerin ekonomik hayata kazandırılması gerekmektedir.

Bu uygulamada, mali desteğin yanı sıra , pazar ve teknik desteğin iyi bir şekilde oluşması gerekmektedir.

.Pazar desteği : Ekonomide, pazar koşullarının emek piyasasını yönlendiği yaklaşımı içinde, pazarın iyi izlenmesi ve özellikle emek yoğun işkollarında deneyim kazanmış kadınlar ve bu kadınların oluşturabileceği guruplar bu model için öncelikli desteklenecek gurupları oluşturabilir. Örneğin; tekstil sektörü hertürlü krize rağmen desteklenebilecek bir sektör olup,halen bu sektörde deneyimi oldukça fazla kadınların çalıştığıda görülmektedir.

İlke olarak , yapılan çalışmalar sonucunda ya pazarın ihtiyaç duyabileceği ekipler oluşturulabilinir veya hazır pazara sahip kadın gurupları desteklenebilinir. Bu nedenden dolayı kadının rahatlıkla çalışabileceği emek yoğun olan her türlü iş kolu desteklenebilinir ve yönlendirilebilinir.

Oluşturulan gurubun çalışmalarında pazar desteği devam edebilmelidir. Çıkabilecek her hangi bir kriz anında, yeni pazarların oluşması ve geliştirilmesi konusunda küçük işletmeler bu tip desteğe her zaman için ihtiyaç duymaktadırlar.

Bu nedenlerden dolayı, pazarla iyi bir ilişkinin kurulması bu model için oldukça gereklidir. Pazarın iyi izlenmesi sonucunda küçük işletmelere yeni hedefler gösterilebilinir.

- . Teknik Destek : . Fizibilite: Oluşturulacak küçük işletmelerin, pazarın öngördüğü koşullara göre oluşan ekibin ^{iki} özelleride dikkate alınarak tüm gider ve gelirleriyle bir incelemesinin yapılması ve çalışmanın getirisinin iyi bir şekilde irdelenmesi gerekmektedir.

Ancak, verimli olabilecek , emek yoğun üretime yönelik , ve oluşan ekibin bilfiil çalışması gerekebilecek şekilde değerlendirilmeside ^{yapılabilir} gereklidir.

. Eğitim desteği: Oluşan ekibinin Üretimi bir bütün şeklinde ve verimli bir şekilde yapabilmesi için, vede pazarın istediği üretim standartını yakalayabilmesi için, ekip üyeleri bir eğitime ihtiyaç duyuyor ise, ekibe bir eğitim programı verilebilmelidir.

Örneğin bir montaj bandı için vasıfsız olmayan bir gurup, kısa süreli bir eğitim programıyla, yarı vasıflı hale getirilerek üretimi yapabilir hale getirilebilir.

. Üretim ve verimlilikle ilgili destek : Özellikle band sistemi çalışabilecek işletmeler için, verimlilik, pazarda sürekli kalmak için bir zorunluluktur. Bu ekipler verimliliği artırabilecek iş etütlerinin iyi planlanması ve kaliteyede önem verebilecek bir şekilde üretim akışının sağlanabilmesi için gerekli destek hizmetlerin verilmesi de gerekmektedir.

Ayrıca, özellikle bant sistemi çalışan işletmelerde kadınların altı saatlik part-time ve iki vardiye şeklinde çalışabileceği düzenlemeler yapılabilir. Ancak bunun için pazar koşullarının uygun olması gereklidir.

- . Danışma ve izleme : Her türlü işletmenin oluşmasında ticari yasal uygulamaların olması zorunluğundan vergi muhasebe gibi konularda destek hizmetlerin verilmesi gerekmektedir. Çıkan sorunların çözümlenmesine yardımcı olunarak, işletmelerin üretime yönlendirilmesi sağlanabilir.

Küçük işletmelerin bir gurup çalışması yapması gerekliliğinden dolayıda, verimliliği arttırabilmek için, ekip içinde çıkabilecek iletişimde dahil olmak üzere çıkabilecek sorunları çözümede destek hizmetlerinde verilmesi gerekmektedir.

M

Mali Destek :İstenilen koşullara ve ilkeler uygun, pazarın ihtiyacına cevap verebilecek bir ekip oluşması durumunda; ekip üyelerinde araç veya maddi katkılarında belirlenmesi gerekmektedir. Çalışmaya başlayabilecek ekibin en az kira giderlerini karşılayacak ve işletme için oluşacak bütçeye belli bir katkı sağlayabilecek bir düzeyde de olması; çalışmanın sürekliliği açısından da gerekmektedir.

Fizibilitesi yapılan çalışmaya, çalışan kişi veya yararlanabilecek kişi bazında oluşturulabilecek bir maddi destek miktarıyla, yapılacak yardım belirlenip, bütçelendirilebilir. Desteğin, salt malzeme bazında yapılabilir olması modelin en önemli özelliğidir.

Sağlanabilecek malzeme desteği, mülkiyeti belli bir süre için prode kalmak koşuluyla, sembolik bir kiralama sözleşmesi karşılığı verilmesiyle çalışmanın sürekliliği sürekli izlenebilir.

Çıkan sorunlarda çözüm bulunamaması söz konusu olduğunda da malzemelerden başka bir gurubun yararlanması söz konusu olabilir.

Örgütlemeye ilgili destek : Ekiplerin oluşmasında en az bir veya iki kişinin sorumluluk alması gereklidir. Bu sorumlu kişiler işle ilgili ekiplerini oluşturabilirler. Ancak bu sorumluların yapılacak işi gayet iyi bilmeleri gerekmektedir. Oluşan ekipte, iyi bir işbölümünün oluşması sağlanarak fonsiyonların iyi belirlenmesi gerekmektedir. Belirlenen iş tanımlarına göre gelir paylaşımının ilkeleri belirlenebilir.

Öncelikle işletmeler, ekip sorumlularına bir ticari kimlik kazandırılarak fatura kesebilir bir duruma getirilmesi gereklidir.

İşletmenin aylık oluşan cirosundan, önce oluşturulan iki fona gerekli aktarmalar yapılabilmelidir. Fonlardan birisi kira ve işletmenin zorunlu giderlerine yönelik olup, diğer ikinci fon ise ekipte çalışanların vergi sigorta giderleri için olabilir.

Bu iki fona aktarmalar yapıldıktan sonra kalan miktar işletmenin aylık karını göstermektedir. Karın %50 si ekip üyelerin fonksiyonlarına göre belirlenecek oranlara göre dağılımı yapılarak aylık taban ücret oluşturulur. Geriye kalan % 50 ise belli dönemlerde prim şeklinde ödeme yapılarak kar payı dağılımı ^{şeklinde de} yapılabilir veya yatırım ve öz sermaye için kullanılabilir.

Bu örgütlenme modeli içinde, ticari bir kimliğin, oluşturulan sermaye bazına bağlı kalmasından dolayı Limited Şirketleşme haline gelmeleri hedeflenip, sağlanabilir.

Böyle bir şirketleşme modeliyle, hem işletmenin kendi kendini finanse etmesi sağlanabilir, hemde ortaklara prim ödemesi yapılarak verimlilik arttırılabilir.

İşletmeler için ve Üretimin özelliğine göre en 5-10 ar kişilik guruplardan veya en fazla 10- 24 kişilik guruplardan oluşmaları sağlanabilir. Proje geliştikçe, gurupların yapmış oldukları için özelliğine ve ihtiyaca göre entegrasyon sağlanarak, ekiplerin birbirlerine destek olmalarıda hedeflenebilir. Gerekirse, ihtiyaç gösteren alanlar için ekipler oluşturulmaya çalışılabilir.

Birbirine entegre olabilen bir sistem içinde modelin uzun süreli olması sağlanarak güçlü şirketlerin oluşması desteklenebilir ve ekonomik hayatta sağlam bir yapıya kavuşmaları hedeflenebilir.

UYGULAMA : Proje Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde yaşayan kadınlara yönelik olup, üç senelik bir süre için planlanmıştır.

Oluşturulacak işlet^{ne}ler iki gurup olarak değerlendirilmiş ve 1. gurup olarak en az 5, an fazla 10 kişilik ekiplerden oluşan işletmeler olup, belirlenen senelik hedefin % 50 lik hedef gurubunu oluşturmaktadır. 2.gurup ise en az 10, en fazla 20 kişilik ekiplerden oluşan işletmeler olup, belirlenen senelik hedefin % 50 lik hedef gurubunu oluşturmaktadır. Ayrıca, ekiplerde çalışacak ekip üyelerinin vasıfsız veya yarı vasıflı elemanların oranının yüksek olması nedeniyle de hedef gurubun %50 sine eğitim programı planlanmıştır.

HEDEF C. UYGULAMANIN BAŞLAMASI :

1. Başvuruların değerlendirilemesi veya yönlendirilmesi
2. Pazar araştırması
3. Olanakların değerlendirilmesi
4. Fizibilite hazırlanıp, bütçelendirilmesi, raporlaştırılması,
5. Bütçe ile ilgili para geldikten sonra alımların yapılması
6. Malzeme teslimi
7. İzlenme çalışmaları ve destek hizmetlerin uygulamaya sokulması gibi aşamalarla alt projelerin oluşturulması

BÜTÇE :	1. Araştırma ve veri toplama çalışmaları	
	İki ay süreli	15.000.-\$
	2. Personel Eğitimi	
	120 saatlik eğitim = 500.-\$ x 35	17.500.-\$
	Seminerler	
	72 saatlik eğitim = 100.-\$ x 35	3.500.-\$
		21.000.-\$
	3. Personel gideri	
	35 per. x 36 x 750 .-\$	945.000.-\$
	4. Uygulama giderleri :	
	. Alt projeler için	
	650.- \$/kişi x 13.500	8.775.000.-\$
	. Eğitim desteği	
	250.- \$/kişi x 7.000	1.750.000.-\$
	. Sosyal Yardım fonu	
	100. \$/kişi x 2.000	200.000.-\$
	5. Diğer giderler	294.000.-\$
	T O P L A M	12.000.000.-\$

M A L İ Y E T :

12.000.000.-\$: 13.500 kişi = 888.9 . \$

6.222.300.-TL

UYGULAYICI KURULUŞLAR : .Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müd.

(Uygulama veya İşbirliği)

. Çocuk Esirgeme ve Sosyal Hizmetler Genel Müd.

(Uygulama veya İşbirliği)

. İş ve İşçi Bulma Kurumu

(Uygulama veya işbirliği)

. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu

(Eğitim)

FİNANS KAYNAKLARI : Proje önerisi çeşitli bölümlere ayrılarak ayrı kalemler halinde, Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyinin Kadına yönelik sosyal hizmet içerikli projeler için oluşturulan fonlarından kaynak sağlayabilir veya Tüm proje Dünya Bankasından kredilendirilebilir.

Çünkü:

1. Proje önerisiyle oluşabilecek küçük işletmeler proje bitimine kadar ayakları üzerinde durabilecek hale getirilebilir veya bu hedeflere daha kısa bir sürede ulaşan işletmelerde düşük faizli geri ödeme planı uygulanarak, yatırım maliyeti geriye dönebilir. Kişi başına düşen maliyetin yalnız 888.9.- \$ gibi düşük olması ödemeleri zorlayamayacaktır.
2. Geri ödemelerle oluşacak fon, aynı yöntemle yeni projelerin oluşmasında kaynak olarak olabilir veya işletmelerin kapasitelerinin genişletilmesinde kaynak olarak kullanıp ödeme süresi daha kısaltılabilir.

M

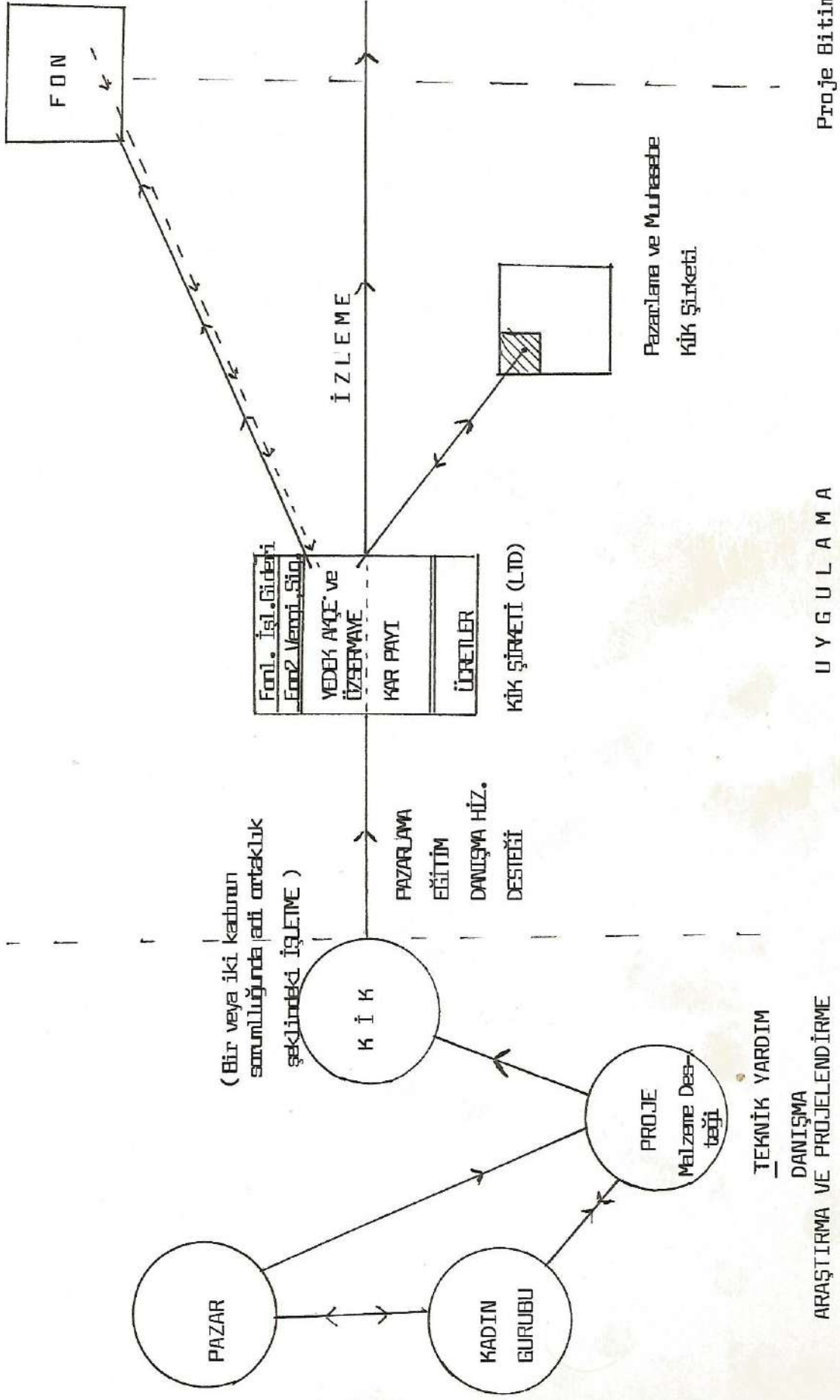
3. Devlet Planlama Teşkilatının açıklamalarında, bir kişiye yönelik istihdamın oluşturulması için 100.000.000.-;₺ nin üzerinde bir maliyet öngörmesinin yanında, bu tip çalışmayla ortaya çıkan maliyetin azlığı vede işsizlik sorunundan en fazla etkilenen kadınların sorunun çözüm bulmada katkı sağlayabileceği gibi bir çok sosyoekonomik yararlar da getirebileceği için Dünya Bankasından proje önerisinin kredilendirilebileceği düşüncesindeyim.

NOTLAR : Proje önerisi kısa bir zamanda hazırlandığı için gerekçeler dahil olmak üzere tüm bölümler yeniden düzenlenebilir.

Nihat Tarımeri

İzmir, 13.8.1992

KADINLARA YÖNELİK "KENDİ İŞİNİ KURMA" PROJESİ İŞLEYİŞ ŞEMASI

PROFESYONEL BAKICI AİLE MODELİ

PROJE ADI : P R O F E S Y O N E L B A K I C I A İ L E M O D E L İ

GEREKÇE : . Halen Çocuk Esirgeme ve Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü'nün korunmaya muhtaç çocukların aile yanında yetiştirilmesi amacıyla belli bir yönetmelik çerçevesinde "Koruyucu Aile" uygulaması yürütülmektedir.

Ancak, bu uygulamada, Halen yürürlükte olan evlat edinmeyle ilgili yasanın getirdiği zorluklar nedeniyle evlat edinmenin bir ara mekanizması haline dönüşmüştür ve evlat edinmede bir araç olarak kullanılmaktadır.

Bu nedenden dolayı, batıda oldukça yaygın bir şekilde kullanılan "Bakıcı Aile" modeli, Türkiye'de istenilen ve amaçlanan düzeye gelememiştir.

Bu uygulamada, çocuk sevgisi ve duygusallık ön plana çıktığı için ve profesyonelce bu uygulamayı yürütecek ailelerin belirlenmesi nedeniyle de, halen yürütülen bu çalışmanın yaygınlaşmamasına neden olmaktadır. Ayrıca uygulamada ver alan koruyucu ailelere ödenen ücretin oldukça düşük olması, belli bir hizmet satışı söz konusu olan bu çalışmanın gelişmesini engelleyen ve duygusallık boyutunu ön plana çıkaran bir uygulama haline gelmesine neden olmuştur.

Halen Türkiye'de uygulanan "Koruyucu Aile" uygulamasının şu anda bulunduğu durum ve Türkiye'deki Çocuk Yuva ve Yetiştirme yurtlarında uygulanan sistemin özelliği (koşuş sistemi), kapasite yetersizlikleri, sosyal pedagojik uygulamaların zayıf olması vede bir çocuğun aile ortamında en iyi bir şekilde yetişebileceği ilkesiyle, Türkiye'de profesyonelliği ön plana alan bir bakıcı aile modeline ve model içinde çalışacak sosyal hizmet elemanlarının eğitiminide içerebilecek bir modele ihtiyacı bulunmaktadır.

AMAÇ : Halen çocuk yuva ve yetiştirme yurtlarında bakılan korunmaya muhtaç çocuk statünde olan ve ayrıca bu yuvalara girmek isteyen çocukların bakımlarının , belli bir sertifikasyon programından geçen ailelerin yanında günün koşullarına uygun bir ücretle bakımlarının yaptırılması ve bu sistem içinde çalışacak sosyal hizmet uzmanlarının sistemin oluşturulması, izlenmesi, danışmanlık hizmetlerini yerine getirebilmesi "profesyonel Bakıcı Aile Modeli " proje ^{sistemi} geliştirilmesiyle amaçlanmıştır.

- YÖNTEM** :
- . Uygulamada çalışacak sosyal hizmet uzmanlarının konuyla ilgili eğitimi (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu eğitim programını hazırlayabilir)
- Eğitim programında, ailelerin çocuk bakımı sırasında karşılaştılabileceği bakım, psikolojik sorunların çözümünde danışmanlık hizmeti ve izlenmeyle ilgili yöntemler özellikle yer alabilmelidir.
- . Profesyonel Bakıcı ailelerin oluşturulması:
Bu aileler,
 - . 0-6 yaş gurubu
 - . 7-11 yaş gurubu (İlkokula devam eden çocuklar)
 - . 12- 18 yaş gurubu (orta ve liseye devam eden çocuklar)
 - . 12- 18 yaş gurubu(okula devam edemeyen ve çıraklık eğitimine yönlendirilen çocuklar)
- çocuklarına yönelik ve bu gurupların özelliklerine göre eğitim ve ekonomik ve sosyal yaşamları göz önüne alınarak belirlenebilir.
- Özel eğitim programına alınacak ailelerin seçiminde belli bir standartlar oluşturulabilir.
- Örneğin,
- 0-6 yaş gurubu için emekli hemşireler, çocuk gelişim elemanları ve kız sanat okulu mezunları öncelikli olarak;
 - 7- 18 yaşgurubu için, emekli öğretmenler, emekli sosyal hizmet uzmanları, emekli psikoloğlar ve pedagojik eğitimi almış olan meslek guruplarından birinin aile bireylerinden birinin olması(okula giden çocuklar için)
 - 12-18 yaş gurunda olan ve çıraklık eğitimine yönlendirilecek çocuklar için, küçük işletme sahibi ve Eğitici Ustalık Belgesine sahip aile bireylerinden birisi
- "Profesyonel Bakıcı Ailesi" için aday olabilirler.
- Belirlenen adaylar, Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu tarafından, hizmet verecekleri çocuk guruplarının özelliklerine göre eğitimden geçirilerek, eğitim sonunda verilecek sertifikayla bir statü oluşturulabilir.
- Eğitim programları, bakım süresince en az aybir olmak üzere seminerler şeklinde devam edebilmelidir.
- Bu eğitim programlarına , bu ailelerle birlikte çalışan elamlarda katılarak, ailelerle iletişim/eri izlenebilmelidir.

Ailelere, bakım ücreti olarak asgari ücretin üzerinde bir ödeme yapılabilmesi , ev ortamında çocuk için ayrılacak oda içinde kiraya ^{göre} ve m2 sine göre belirlenen bir oranda bir ödeme yapılması sağlanabilmelidir.

Ayrıca, ailelere, belli dönemlerde giyecek desteği vede tatil gideri gibi çocuğun ihtiyaç duyabileceği konularda parasal destek verilebilmelidir.

Ailelerle ilişkiler, bir hizmet alımını içerek biçimde bir sözleşmeyle oluşturulmalı ve yükümlülükler yerine getirilmediği takdirde feshedilebilmelidir.

- UYGULAMA : HEDEF : A.1. Halen Ankara, İstanbul ve İzmir'de 0-6 yaş gurubunda 2.000 dolayında çocuk yuvalarında bakım gören korunmaya muhtaç çocukların bir bölümünün profesyonel bakıcı ailelerde bakımı.
2. Korunma kararı alınıp,sıra bekleyen çocukların profesyonel bakıcı aileye yönlendirilmesi
3. Halen, 6-18 yaş guruplarından Yetiştirme Yurtlarında kalan ve sırada bekleyen çocukların profesyonel bakıcı ailelere yönlendirilmesi

Bu bağlamda ANKARA,İSTANBUL ve İZMİR ' de Korunmaya Muhtaç 1.000, 0 -18 yaş gurupları arasındaki çocuğun PROFESYONEL BAKICI AİLEYE yerleştirilmesi ve izlenmesi.

Hedeflenen gurubun illere göre dağılım planı

	<u>ANKARA</u>	<u>İSTANBUL</u>	<u>İZMİR</u>	<u>TOPLAM</u>
0-6 yaş	100	200	100	400
7-18 yaş (Okula giden)	100	100	100	300
12-18 yaş (Çıraklığa giden)	100	100	100	300
	<u>300</u>	<u>400</u>	<u>300</u>	<u>1.000</u>

Not: Ankara MERKEZ olmak üzere Eskişehir, Konya, Çorum ve Çankırı
İstanbul Merkez olmak üzere İzmit ve Adapazarı
İzmir Merkez olmak üzere,Manisa, Aydın, Denizli, illeri projeye kapsamına alınabilmelidir

HEDEF B. 1. Araştırma : Halen koruyucu aile, , Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarındaki Profesyonel Bakıcı Aile lere yönlendirilebilecek çocukların ve sırada bekleyen çocukların durumlarının saptanması, şimdiye kadar yapılan araştırmaların derlenmesi, konuyla ilişkin koordineli çalışabilecek ve destek hizmet verebilecek kurumların (Psikiyatri klinikleri, okullar gibi) saptanması ve çalışacak eğitimcilerin ve profesyonel bakıcı ailelerin eğitim programları için eğitim etüd çalışması için araştırma yapılması.

2. Personel seçimi ve eğitimi : Araştırmalarda ve uygulamada yer alabilecek personelin aşamalı olarak belirlenip eğitim programının uygulanması.

1.000 çocuğun ve bakıcı ailenin izlenebilmesi için her 20 çocuk için 1 personel düşüncesiyle toplam 50 personel ihtiyaç göstermektedir.

Personelin, sosyal hizmet uzmanları ve sosyal psikolog ve sosyal pedogoglardan oluşması gerekli olup, eğitimleri çalışacakları yaş gurubunun özelliklerine göre planlanmalı.

Kesin personelin belirlenmesi eğitim sonuna bırakılarak düzenlenerek, çalışma yerinin proje amacıyla oluşturulacak bölümde olması sağlanmalıdır.

3. Tanıtım ve Profesyonel Bakıcı Ailelerin seçimi ve eğitimi.

Uygulamaya başlanabilecek illerde çalışmanın tanıtımı yapılarak, bakıcı aile adaylarının belirlenmesi ve eğitim programına alınmaları ve program sonunda, uygulamada çalışacak ailelerin, çalışacak elemanlarla birlikte belirlenmesi

HEDEF.C. 1. Uygulamanın başlanması:

Proje süresi : 3 yıl ve bu sürede iller bazında aşamalı olarak proje bazında gelişmesi planlanabilir.

Uygulama yapılacak üç ilde:

1. yıl	300	Profesyonel Bakıcı aile
2. yıl	500	" " "
3. yıl	200	" " "

hedeflenip , başlatılabilir.

2. Uygulamanın izlenmesi:

- a. Profesyonel Bakıcı ailerin izlenmesi, her ay aileden ve çocuktan sorumlu eleman tarafından, en az bir defa olmak üzere ev ziyareti yapılarak yerinde gözlenmesi, çıkan sorunların çözümlenmesi ve ödemelerinbu gözlemler sonucunda yapılması.
- b. Profesyonel bakıcı ailelere,başlangıçtan sonra bir sene içinde en az ayda bir defa olmak üzere seminerler düzenlemek ve bu seminerlere, ailelerle çalışan elemanlarında katılmasıyla danışmanlık dahil olmak üzere, çalışmaların izlenmesi.

BÜTÇE

1. Araştırma	
2 ay süreli	15.000.-\$
2. Eğitim	
a. Personel	
120 saatlik eğitim= 500.-\$x50	25.000.-\$
b.Profesyonel Bakıcı Aile	
60 saatlik eğitim= 85.-\$x1.000	85.000.-\$
	110.000.-\$
c. Seminerler	
40 saatlik eğitim 55.-\$x1050	57.750.-\$
3.Personel Gideri	
1.gurup 20 per.x 750 \$ x 36 ay	540.000.-\$
2.gurup 30 per.x 750 \$ x 24 ay	532.800. \$
	1,072.800.-\$
4. Bakım Giderleri	
a. Profesyonel Bakıcı Ailelere	
1.yıl 300 aile x145.-\$/ay x 12	522.000.-\$
2.yıl 800 aile x145.-\$/ay x 12	1.392.000. \$
3.yıl 1000 aile x145.-\$/ay x 12	1.740.000.-\$
	3.654.000.-\$

b. Bakıcı Ailelere Kira Desteği

(Çocuk bakım odası 15 m2 ve kira 145.-\$/ay
20.-\$/ay)

1.yıl	300 aile x 20.-\$/ayx12	72.000.-\$
2.yıl	800 aile x 20.-\$/ayx12	192.000.-\$
3.yıl	1000 aile x 20.-\$/ayx12	240.000.-\$

504.000.-\$

c. Bakım gören çocuk için gerekli ihtiyaç desteği

(Yiyecek, giyecek ve diğer ihtiyaçlar için 30.-\$)

1.yıl	300 aile x30.-\$/ayx12	108.000.-\$
2.yıl	800 aile x30.-\$/ayx12	288.000.-\$
3.yıl	1000 aile x30.-\$/ayx12	360.000.-\$

756.000.-\$

4. Diğer giderler

(Büro, araç, destek hizmetler gibi.)

330.450.-\$

TOPLAM

6.500.000.-\$

MALİYET : Projenin üç senede ve aşamalı olarak uygulanması planlandığı için ortalama aylık maliyet :

Araştırma	15.000.- \$
Eğitim ve seminer	167.750.- \$
Personel gideri	1.072.800.- \$
Diğer	330.450.- \$
TOPLAM	1.586.000.- \$

Çocuk başına 1.586 \$/proje : 36 ay = 44.05 \$/ay

Bakım gideri : 145 \$/ay + 20 + 30.-\$/ay= 195.- \$/ay

Toplam 239.05 \$/ay = 1.673.350 TL/ay

- UYGULAYICI KURUŁAŐLAR : . Çocuk Esirgeme ve S0syal Hizmetler Kurumu (Uygulama veya İőbirliđi)
- . Hacettepe Üniversitesi S0syal Hizmetler Yüksek Okulu
(Eğitim ve sertifikasyon ,danışmanlık hizmetler için)
- . Proje için ayrı bir ekip oluşturularak bu ekibin koordineli çalışması sağlanabilir. (UNDP Soydaş Entegrasyonu PROjesi gibi)

- KAYNAKLAR (FİNANS) : . Birleşmiş Milletlerin veya Avrupa TOpluluğunun Çocuk, Gençlik Sosyal Hizmetlere yönelik fonlarından
- . Dünya Bankasından

Kaynak kullanımı için proje aőamaları olarak kaynak bulabilir, Örneğin, Projede çalışanların ve Profesyonel BAKıcı Ailelerin Eğitimi için çalıőtli fonlardan kaynak sağlanabilir.

Ayrıca, Uygulama giderleri için Dünya Bankasından kredi alma imkanı oluşturulabilir.

Proje maliyetinde çocuk başına düşen maliyetin 1.673.350 TL olması nedeniyle;

1. Devletin her bir çocuk için halen yapmış olduğu AYLIK 2.000.000.- TL lik harcamın yanında ekonomik bir model ortaya çıkabilmektedir.

2.Ayrıca 1000 çocuk ve gence yönelik yatırım maliyetinide engelleyebilecektir.

3. Kurum ortamından daha sağlıklı bir ortamda çocuk ve gençlerin yetiőmeleri sağlanarak, sosyal bir katkı oluőturabilecektir.

4. Ayrıca, Profesyonel Bakıcı Ailelerle, 1000 kişilik bir istihdam gurubu oluşturularak, istihdama katkı sağlayabilecektir.

Projenin sosyo ekonomik katkıları ve, Dünya Bankasının Türkiye'de ki sosyal içerikli projelere katkı vermesini son zamanlarda amağlaması nedeniyle , bu projenin kredilendirilebileceği düşüncesindeyim.

NOTLAR VE DÜŞÜNCELER : . Proje önerisi kısa bir zamanda hazırlandığı için gerekçelerde dahil olmak üzere tüm bölümler daha sağlıklı veri tabanına oturtulabilir.

Gerekli değişiklikler yapılabilir

Proje önerisinin hazırlanmasına neden; halen gündemde olan bu konu ile ilgili olarak, bütçesinde dahil olmak üzere, sosyal hizmet içerikli bir projenin oluşturulmasıdır.

İyi bir bütçe ve ekiple, projenin gerçekleşme şansı dünyadaki örnekleri doğrultusunda oldukça yüksektir.

Nihat Tarımeri
Sosyal Hizmet Uzmanı

7.8.1992